

worstelt om de erkenning, de eerbiediging, het gehoorzamen aan het levende Woord Gods in gansch het leven, moet hij het als de groote smart, als de bitterheid van zijn hart beleven, dat zijn innig geliefde gereformeerde volk zich almeer aan den greep van het Woord des Heeren ontworstelt.

„Gods Woord geldt niet meer voor het wereldleven, voor de volken en overheden, voor de politiek — zoo klinkt zijn droevige, snijdende klacht in 1916.

Men legt zich Christelijk, Calvinistisch, neer bij dit feit.

Meer dan dit: men aanvaardt dit feit.  
Meer dan dit: men aanvaardt, met meer of minder omslagpraat, dit feit voor zichzelf.

Meer dan dit: men leeft en doet zelf zoo, in het politiek doen, in heel het doen in de wereld.

Wél, in de wereld is men in de wereld en daarom wereldsch.

Meer dan dit: men komt tot de stelling, en tot de leer eindelijk, dat het zóó moet! Dat Gods Woord zelf zoo moet worden uitgelegd. Dat Gods Woord is. Dat Gods Woord voor de wereld, voor volken, voor Overheden niet geldt, maar alleen voor de geloovigen om zalig te worden, en daarom ook slechts tot op zekere hoogte voor hun leven; en voorts, ja, ja, voor de Kerk, altoos onder benefice van inventaris ten behoeve van de macht der leiders.

Meer dan dit: men is reeds lang op die lijn, en door den overgang heen.

Modern Calvinisme of Calvinistisch Modernisme? Nu, die naam kan nog wel wat anders beteekenen. Want niet alleen de Staatskunde, ook de Wetenschap, ook de Wijsbegeerte, zijn met het Calvinisme aan het solen; — en wie zal reeds zeggen wat er van Simson bij deze Delila's nog zal terecht komen?

En het meest ontroerende in deze verschrikkelijke ontwikkeling der dingen is niet, „dat velen hieronder nog niet ontroerd zijn, maar slechts loom voortmarcheeren achter de trom.

Och, dat kan nog wel terecht komen. En juist omdat die breedere schare zóó maar mee te nemen is met gladde trommelslagers, is de oude wortel er nog niet uit, al ligt die thans dor. Het echte vuur smeult hier en daar nog wel onder de asch. En als straks de ziel van dit volk zal te grijpen zijn, om naar de beeltenis en het gezag van den Christus en van Gods Woord te vragen, — dan zal nog wel van velen de zielekreet zijn: „Voor den Heere en voor zijn Woord!“ Geen menschen dienst, maar waarachtig en geheel dienen van God alleen.

Als dit volk dan maar niet zelf te veel verleeft is, wereldsch geworden, los van Gods Woord.

De valsche praktijk en stelling in de heiligmaking werkt zoo verfoeilijk.

En het meest ontroerende is hier óók niet, dat on-

der hen, die als meer verantwoordelijken en principiëel dieper geleiden hier de wacht hebben te betrekken, niet slechts kleinmoedigheid en vrees, maar ook aarzeling, twijfeling en verdonkering, verzwakking werken.

Neen — het meest ontroerende in dit huiveringwekkende gebeuren is, „dat steeds meerderen, praktisch vooral, voor hun hart, voor hun geweten, voor hun geloof, en zoo ook eindelijk voor hun overtuiging, en voor hun willen en bedoelen nu, door den wissel heen zijn.

Ze zeggen dan nog zoo wat van „Gemeene Gratie“. Maar ze zeggen niet minder duidelijk, dat Gods Woord (als men de Schrift zoo noemen wil) voor Gods volk (die goede oude term) is, namelijk dan voor hun godsdienstigheid, op apart godsdienstig terrein; — maar dat het voor het wereldleven met al wat daartoe behoort geen gezag heeft en daar ook heelemaal niet voor is. Dáár zijn we op algemeen terrein; dáár geldt slechts het algemeene; en dáár moet men ook met niets anders komen.

Zij zijn door den wissel heen!

Alleen: — zij moeten als eerlijke mannen den naam van „Calvinistisch“ en „Gereformeerd“ loslaten.

„Absalom! mijn zoon Absalom! Absalom! mijn zoon! mijn zoon!“<sup>17)</sup>

En Sikkle is geen moment in het onzekere wat de oorzaak is van deze onheilspellende verwording. Het is het manipuleren met de gemeene gratie, die al meer de zielen, de geesten begon te boeien en te beheerschen. Volgens de gangbare gemeene-gratie-theorie immers is de Bijbel niet voor de wereld, voor de volken, voor de regeeringen, voor de politiek. „Voor die alle is immers alleen de gemeene genade. En die gemeene genade heeft geen Bijbel en daar geldt geen Bijbel voor. Daar spreekt de Bijbel immers niet in. De Bijbel leert immers juist zelf, dat er wel een gemeene genade is, maar dat er juist daarom voor de gemeene genade geen geopenbaard Woord van God bestaat. Dat volken en Overheden en Politiek en wereld niet aan het Woord Gods gebonden zijn, (zedelijk gebonden, — want een ander gebonden-zijn aan het Woord Gods bestaat niet, en nergens, en kan niet bestaan). De Bijbel leert immers zelf, dat de Bijbel geen Woord Gods, geen licht is voor de wereld, voor de Historie, voor den gang van het leven der volken, voor de Politiek, voor de regeeringen, — maar alleen voor de Kerk, voor de geleerdheid, en voor de Critiek“.

Neen, aan de volken gaf God zijn Woord niet, maar alleen zijn gemeene genade, „opdat ze daarmee hun afgeden zouden dienen en wereldmajesteitjes zouden spelen“. Verder bemoeide God zich niet met hen dan „alleen straks in zijn gericht“.<sup>18)</sup>

C. V.

<sup>17)</sup> Hollandia, 3-6-1919, No. 1422.

<sup>18)</sup> Idem, 16-1-1915, No. 1350.

## Bijbel met nieuwe kantteekeningen, II

Nog enkele plaatsen slaan we op. Bij Joh. 3:3 zegt dr. Hommes, dat de daar bedoelde „wedergeboorte“ wil zeggen: totale vernieuwing (en deze is elsch, hetgeen wel bedoelen zal: „voorwaarde“).

Op Titus 3:5 volgt van de hand van dr. Koole de aantekening, dat de doop is het teeken en zegel van de wedergeboorte; hetgeen natuurlijk de vraag openlaat, of de wedergeboorte bedoeld is als geschied, dan wel als beloofd; dienaangaande zegt hij: Op welke wijze echter doop en wedergeboorte tot elkaar zich verhouden, wordt hier niet met zoovele woorden uitgesproken, wel, dat er nauw verband tusschen die beide bestaat. De vraag is dus: welk verband? Als tusschen preek en wedergeboorte? Auteur blijft hier gereserveerd, wat te prijzen is. Maar op 1 Petr. 3:21 teekent dezelfde auteur weer niets aan aangaande de woorden, dat de doop ook thans ons redt; en van de bede om een goed geweten maakt hij een vraag om behoud; hier is elk woord een vernijding van de „brandende kwestie“.

Dr. Schippers teekent bij Hand. 2:39 aan, dat de belofte „voor u en voor uwe kinderen is“ en merkt op, dat bedoeld zijn „al Gods beloften in het verbond gegeven“, en wat betreft „degenen die verre zijn zoovelen de Heere God ertoe roepen zal“, teekent hij aan: dat de heidenen bedoeld zijn en dat roepen hier beteekent: roepen door de prediking van het Evangelie.

Dr. Koole is uiterst voorzichtig op Hebr. 8:11 en omgeving.

En dr. Hommes vertaalt Joh. 15:2 aldus: *elke rank aan mij, die geen vrucht draagt neemt Hij weg: er is een reiniging van den wijnstok door de doode takken te verwijderen.*

Dr. Schippers geeft in de vertaling van Rom. 1:20 geen bewijs van instemming met Greijdanus; maar in de parafrase wél. In de vertaling zegt hij: Want hetgeen van Hem niet gezien kan worden ..... wordt ..... uit zijne werken met het verstand doorzien. In de kantteekening: „Indien ten minste de menschen hun verstand erop zetten en doordenken en daarmee doorgaan“.

In de vertaling van Rom. 2:14 staat bij hem: heidenen..... doen van nature wat de wet gebiedt; maar in de parafrase: er komt „een product te voor-

schijn; het woord spreekt over afzonderlijke handelingen en niet van volbrenging der geheele wet“.

Dr. Koole teekent bij Gal. 3:16 aan, dat de beloften aan Abraham en aan zijn zaad gedaan zijn; zaad in het enkelvoud, d.w.z. aan Christus. De parafrase zegt: „aan Christus“ ziet allereerst op Christus persoonlijk, maar daarna ook op Christus met zijne gemeente“.

De Scheppingsmiddelbaar is in Joh. 1:3 vervangen door „bemiddelende oorzaak“ (dr. Hommes).

Voor deze week volstaan we hiermee; de aangehaalde voorbeelden zijn bewijs van eenige voorzichtigheid en gereserveerdheid, die hier te prijzen zijn.

Zoo mogelijk geven we nog enkele voorbeelden op voor den kerkstrijd interesse hebbende punten.

P.S. Na de verzending van het tweede artikel bemerkten we, dat de vertaling, die in de nieuwe uitgave van het Nieuwe Testament gevolgd is, die is van de door het Ned. Bijbelgenootschap daartoe benoemde commissie. Slechts de aantekeningen zijn van de door ons genoemde auteurs. Dat wij dit over het hoofd hebben gezien, heeft ons artikel op enkele punten tot ons leedwezen eenigszins onjuist gemaakt.

K. S.

## Naar aanleiding van „Grootegast“, II

(Opmerking vooraf: verleden week stond boven dit artikel: „Reformatie kerkelijk leven naar aanleiding van „Grootegast“, I“. Maar dit berust op een vergissing. Op onze copie was aangegeven: „Reformatie“, d.w.z. dit is copie voor „De Reformatie“, en niet b.v. voor den Catechismus, die aan het verschijnen is; en „Kerkelijk Leven“ zou zeggen: dit artikel is bestemd voor de rubriek „Kerkelijk Leven“ en niet b.v. voor Perschoor. We merken dit even op, om misverstand aangaande de bedoeling van deze losse opmerkingen weg te nemen.)

Wat in het verhaal van den loop der gebeurtenissen, zooals de kerkvisitatoren het geven, eenigszins teleurstellend werkt, is dit, dat de conclusie van ds. Hoff (dat n.l. „1892“ geen strukkelblok mocht zijn voor een eventuele vereeniging) niet alleen ZIJN conclusie was, doch ook die „van dien avond“. Dat zal wel moeten beteekenen, dat de saamgekomenen, dus ook de leden van de chr. geref. kerken van Kornhorn en Lutjegast, het daarover eens waren met el-

kaar. Niet dit is het teleurstellende, natuurlijk, maar het andere feit, dat ondanks de afspraak, dat men de besprekingen later zou vervolgen, en dan op uitnodiging van de chr. geref. kerk van Lutjegast, deze kerkeraad sinds dien niets meer van zich liet hooren. Wij wijzen hierop, omdat het den goeden wil om door te praten liet zien als zeker aanwezig bij de gereformeerde partij, maar niet als aanwijsbaar-bij-den-voortduur bij de anderen. Wij weten natuurlijk niets van de oorzaken of redenen, waarom die nadere samenspreking weg bleef, en een toegezegde uitnodiging niet kwam, maar het verhaal geeft iets meer relief aan de actie, die daarna kwam, en die reeds min of meer vooruitliep op besprekingen, die nog naar onderlinge goede afspraak komen zouden, en waarin met goeden wil de situatietekening had kunnen worden voortgezet in eendracht, en met den wil, om alle bedenkingen te verstaan en te beantwoorden.

Het is hier de plaats, om met een enkel woord in te gaan op de wel eens gestelde vraag, of bij de vrijmaking niet ieder vrijgemaakte particulier zich had moeten melden bij de chr. ger. kerk.

Wij gelooven daar niets van.

Voorop geplaatst blijve, (zie vorig artikel), dat wij ons wél verplicht rekenen, zóó te werken, dat het nimmer onze schuld wordt, indien hereeniging van wat bijeen hoort, zou uitblijven. Maar als het op een kerkelijke crisis aankomt, en die crisis voltrekt zich in een bepaald instituut, zooals ditmaal in de Gereformeerde Kerken van 1944, dan is het voor elken man, die afwijzen móet den hem hiërarchisch opgelegden dwang om te beloven, wat de trouw aan het onder-teekeningsformulier, aan de confessie en aan de aangenomen Kerkenorde hem VERBIEDT te beloven, en die daarom wordt uitgeworpen wegens beweerde ongehoorzaamheid, terwijl hij toch alleen maar gehoorzaam is, een plicht, den oproep tot reformatie aller-eerst te doen uitgaan tot wie met hem hebben saamgeleefd. Vandaar de Haagsche vergadering van Augustus 1944; vandaar de latere Getuigenissen van onze kerkeraaden en andere kerkelijke vergaderingen.

Indien wij druppelsgewijs hadden aangebeld bij een chr. geref. kerkeraad, dan was primo de vraag, of men ons zou willen accepteren, omdat men terecht van ons vragen mocht: wie zijt ge?; en secundo de vraag, of wij met hen mochten gaan saamleven, zonder eerst te vragen: wie zijt gij? En dan was tertio de vrijmaking uitgelopen op een klein getalletje menschen hier wat en daar wat; en dan waren de gereformeerde kerken door ons losgelaten; en dan zou er een gejuich — in alle stilte natuurlijk — zijn opgegaan bij hen, die ons hadden weggezonden, en die de schapen der kudde met de kerkeraaden hadden geknecht en getyranniseerd. Wij moeten eerst diegenen onder hen, die nog iets wisten van „waken“, en van individuele verantwoordelijkheid voor hun mishandelde broeders en voor hun eigen kerkelijke plaats, alsmede voor die van hun kinderen, oproepen om zich vrij te maken door in eigen gedrag te blijven bij de bestaande orde, en alzoo de gereformeerde kerken voort te zetten en met de gewelddadige deformatie niet mee te gaan. En als die actie voorbij was, dan zou het punt, dat al lang op het program stond, weer voor de aandacht moeten komen: hoe te verkeerren met de Christelijke Gereformeerde Kerken?

Wij zijn dan ook blij, dat in die dagen, waarin we onderscheidene voorgangers in de Chr. Geref. Kerken ontmoet hebben, vrijwel allen zonder eenige terughoudendheid hun blijdschap erover hebben uitgesproken, dat we ons niet hebben laten verleiden, om hier en daar als enkele verspreide daklozen onderdak te zoeken bij een chr. geref. kerk ergens, doch eerst verzamelen te blazen.

Het was daarbij allerminst onze bedoeling, een willekeurige aantal jaren te wachten, eer we contact openen zouden met de Chr. Geref. kerken. Doch wij wilden de roeping vasthouden, om dit aanstonds te doen, zoodra het langs den kerkelijken weg mogelijk was. Daarom heeft ook onze eerste synode dadelijk het onderwerp aangesneden en is het officieel opnemen van contact begonnen. Elke andere houding ware revolutionair geweest; een onbroederlijke houding tegenover degenen met wie we jaren lang hadden saamgeleefd, en een groote schade aan de zaak van Gods volk in dit land. Indien toch de Christelijke Gereformeerden evenals wij begeerig zijn naar een „oecumenisch“ samenleven op goede basis, en we lezen nog al eens dienaangaande iets in „De Wekker“, dan moeten zij het toejuichen, dat wij ons best hebben gedaan, om de geestelijke schade, die de hiërarchie, en haar begeleidend verschijnsel: de groote onverschilligheid voor de zaken der kerk, meebrengen, zooveel mogelijk te breken en zooveel als wij er bereiken konden, in oorlogstijd, op te roepen tot een samenleving op de basis der drie formulieren en der kerkenordening.

Volgende week meer.

K. S.

## F.Q.I.-Almanak 1949

Binnenkort kunt U verwachten de publicatie van den Lustrum-Almanak 1949 van het Studentencorps „Fides Quaerit Intellectum“ aan de Theol. Hoogeschool der Geref. Kerken te Kampen.